

Баликіна Л.І. Розвиток парламентаризму в Україні та Республіці Білорусь: основні порівняльні аспекти / Л.І. Баликіна // Актуальні проблеми сучасної наукової думки: матеріали Науково-практичної конференції молодих учених (Київ, 14 листопада 2014 року) / Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК». – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2014. – С. 427-428.

Баликіна Л. І.

*Асистент кафедри державно-правових дисциплін
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»*

Науковий керівник: **Француз А.Й.**, доктор юридичних наук, професор

РОЗВИТОК ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ В УКРАЇНІ ТА РЕСПУБЛІЦІ БІЛОРУСЬ: ОСНОВНІ ПОРІВНЯЛЬНІ АСПЕКТИ

Анотація. Стаття присвячена компаративістський аналіз норм, які закріплюють роль, місце та функції парламенту в Основних законах України та Республіки Білорусь.

Основний текст. Наша молода незалежна країна наразі знаходиться в трансформаційному процесі формування, становлення та розвитку демократичної, соціальної та економічно незалежної держави. Передумовами утвердження України як демократичної країни на міжнародній арені, є реалізація ряду правових та політичних реформ, основними пріоритетами яких, на думку автора є формування громадянського суспільства та утвердження парламентаризму. Потреба в порівнянні державотворчих процесів в Україні з дружньою країною – Республікою Білорусь, виникла з нагальних проблем сьогодення, що зумовили новий підхід до вирішення поставленої проблематики. [1]

По-перше, необхідно приділити увагу оптимальній формі структури Верховної Ради України. Модель Національних зборів Республіки Білорусь – має бікамеральну структуру, як показує практика та наукові дослідження – це більш вдала форма парламенту, а Верховна Рада України – унікамеральну. Палата Представників Національних зборів Республіки Білорусь, або Нижня Палата формується на основі прямого представництва, тобто безпосередньо

обирається громадянами країни. Верхня палата – формується на основі непрямого представництва, через лімітовану кількість місць для представників великих професійних співтовариств, територій або інших категорій громадян країни. Місія Верхньої Палати полягає в тому, щоб врівноважувати і пом'якшувати деякі законодавчі ініціативи Палати представників, яка найбільш підпадає під надмірний вплив громадської думки, сильно коливається, іноді не враховуючи довгострокових, стратегічних результатів законодавчих рішень. У Парламенті Республіки Білорусь є свої недоліки і ряд проблем, які необхідно вирішувати, але враховуючи вище сказане двопалатна структура законодавчого органу має більш демократичний напрям ніж однопалатна. [2] Ідея двопалатного парламенту в Україні вперше виникла ще в проєкті Конституції 1992 року (як альтернатива монокамерній структурі). З тих пір, постановка цього питання виникає як складова конституційної реформи, час від часу з'являється в громадській думці, в політичних ініціативах.

Наступний момент, який необхідно запозичувати з досвіду Білорусі, для впровадження в нашому парламенті, – це закріплення представницького характеру Верховної Ради України законодавчо, в статті 75 Конституції [3]. Однією з головних особливостей парламентської системи є її щільний зв'язок з принципом народного представництва. Зазначений принцип реалізовується через репрезентативний та структурований парламент. Перший крок до представництва більшого кола прав та інтересів громадян в Верховній Раді України був зроблений: прийняття змішаної виборчої системи, що дає можливість висувати, по мажоритарній системі, свої кандидатури позапартійним кандидатам та бути обраними до парламенту. Наступний крок – це законодавче закріплення в Конституції України представницького характеру вищого органу законодавчої влади. Залежність між формуванням демократичної держави, законодавчим закріпленням принципу представництва народу та становленням парламентаризму, є прямою. Дискусія з приводу зміни, доповнення статті 75 продовжуються і точок зору багато. Проаналізувавши зарубіжний досвід, ми бачимо, що у держави-сусіда на вищому законодавчому (конституційному) рівні визначається не тільки законодавча функція

парламенту, але і представницький характер цього органу державної влади, у статті 90 Конституції Білорусі відзначається: «Парламент – Національні збори Республіки Білорусь є представницьким і законодавчим органом Республіки Білорусь» [4].

Ще один аспект, на який автор статті звертає увагу, це на віковий ценз, коли громадянин України може бути обраний народним депутатом. У статті 76 Конституції визначається, що народним депутатом може бути громадянин України, який на день виборів досяг двадцяти одного року. Згідно з Конституцією Республіки Білорусь в Палату представників може бути обраний громадянин Республіки Білорусь, який досяг 21 року, а членом Ради Республіки може бути громадянин Білорусі, який досяг 30 років і проживає на території відповідної області, міста Мінська не менше п'яти років. На нашу думку, обмеження у віці до 30 років є доцільним і його необхідно ввести на всіх рівнях влади. Особа, яка досягла цього віку, має певні теоретичні знання, навички, вміння, необхідні у виконанні завдань «обранців» при здійсненні повноважень. Двадцять один рік – це вік, коли особа починає свій життєвий шлях, формує свій світогляд і може мати тільки знання, але досвіду, як їх застосовувати, ще недостатньо. Така особа може бути помічником, радником народного депутата з певних питань, маючи достатні знання, але не народним депутатом. Отже, на думку автора, для продуктивної, ефективної та належної роботи Верховної Ради віковий ценз треба збільшити до 30 років.

І ще на одну відмінність хочеться звернути увагу – це наявність закріплення в Конституції Республіки Білорусь законодавчої ініціативи народу Білорусі. В Україні право законодавчої ініціативи надано Президенту України, народним депутатам України та Кабінету Міністрів України (ст. 93 Конституції). У Конституції Білорусі (ст. 99) – Президенту, депутатам Парламенту, Уряду, а також громадянам, які володіють виборчим правом, у кількості не менше 50 тисяч чоловік і воно реалізується в Палаті представників. Ця норма, на наш погляд, буде сприяти розвитку громадянського суспільства в Україні. На сьогоднішній день, на жаль, незважаючи на всі розмови й заходи, спрямовані на розвиток громадянського суспільства, воно все ще перебуває в

зародковому стані. А відбувається це з тієї причини, що його функціонування є небезпечним, тому що в достатній мірі воно не захищене, ні конституційними, ані законодавчими актами. Підтримка громадянського суспільства є обов'язком країни, яка вважає себе демократичною.

Отже, наша держава продовжує рухатися шляхом демократичних реформ, а Парламент України відіграє в цьому процесі одну з головних ролей. У той же час Верховна Рада України стикається з низкою перешкод. Однією з таких проблем є економічна криза, на фоні якого успіхи парламентаризму тьмяніють, а авторитет гілок влади знижується. Політичні пристрасті та інтереси часто приводили до непродуктивного використання часу і недостатньо обґрунтованих рішень. Але, безумовно, розвиток парламентаризму на території України є невідворотним. Порівнюючи парламентаризм з Республікою Білорусь, ми вбачаємо відмінність у закріплених в Основному законі аспектах, які формують кращі передумови для становлення інституту парламентаризму в країні.

Список використаних джерел

1. Недокус І. С. Еволюція політичного режиму Республіки Білорусь: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук: спец. 23.00.02 / Недокус Ігор Степанович ; Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці, 2007. — 20 с.

2. Парламентаризм в Беларусі: монографія / В. А. Божанов [и др.] ; [под ред. В. А. Божанова, А. В. Горелика] ; Част. учреждение образования "Ин-т парламентаризма и предпринимательства", Каф. политологии и гуманитар. дисциплин. — Минск : Иппокрена, 2010. — 230 с.

3. Конституція України від 28.06.1996 року // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.

4. Конституция Республики Беларусь от 15.03.1994 г. (с изменениями и дополнениями, принятыми на республиканских референдумах 24 ноября 1996 г. и 17 октября 2004 г.) // Звезда. — 1996. — № 276.